
Indledning

Ole Høiris og Ole Marquardt

Grønlændere eller eskimoer er på mange forskellige måder blevet en del af den europæiske og ikke mindst den danske bevidsthed om verden. I bogen *Fra vild til verdensborger. Grønlandsk identitet fra kolonitiden til nutidens globalitet* gennemgik forfatterne den måde, eskimoen var blev konstrueret på i den europæiske ideverden, samt den måde, grønlænderne efter hjemmestyret havde fremstillet sig selv på. I forlængelse af denne bog følte vi, at der manglede analyser og beskrivelser af, hvordan grønlænderne havde opfattet europæeren og især danskeren, som med koloniseringen blev den europæer, grønlænderne fik mest kontakt med. I denne bog ser vi dermed på, hvordan danskeren/europæeren gennem historien er blevet opfattet i Grønland og af grønlændere.

‘Grønlænderen’ blev i Europa formet efter europæiske behov for en markant anden i en europæisk identitetskonstruktion, baseret på enten evolutionsideen med grønlænderne som jæger-samlere eller højere jægere, det vil sige som billeder på, hvordan europæerne engang selv havde levet, eller i den naturromantiske udformning, hvor grønlænderne blev det lykkelige naturfolk, der endnu ikke var spoleret af civilisationens menneskedestruktive kræfter. På samme måde blev ‘danskeren’ i den grønlandske idéverden også formuleret i et identitetsprojekt. Ja, på en måde blev det ‘danskeren’ med sin nationale ‘danskhed’, der som modpol skabte den grønlandske identitet som folk med det romantiske nationale folkebegreb og den idé om nationalstaten som model, der også var danskernes. Det er denne overordnede proces, de følgende artikler belyser inden for en række forskellige temaer.

Da vi redigerede *Fra vild til verdensborger. Grønlandsk identitet fra kolonitiden til nutidens globalitet*, havde bidragsyderne et rigeligt kildemateriale, de kunne øse af og hente oplysninger i. Lige fra starten på den dansk-grønlandske fælles historie i 1721 har danskere nemlig i embedsskrivelser og andre skrivelser kommenteret og karakteriseret grønlændernes måde at være og tænke på. I den nærværende bog er situationen anderledes. Forud for 1900-tallet er det kun undtagelsesvist, at man finder kilder, hvor de grønlandske stemmer taler direkte til os uden at være formidlet af en dansker. Normalt er det i kolonihistoriens første to århundreder nemlig sådan, at det er gennem den Andens – dvs.

danskerens – fortælling/tekst, at vi kender grønlændernes syn og holdninger, og herunder også deres syn på og holdninger til netop denne danske Anden.

De bidrag i nærværende bog, der behandler stof fra 1700- og 1800-tallet er udarbejdet under de ovennævnte kildemæssige vilkår. I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på en kildekritisk pointe, nemlig at den øverste ledelse for både den danske statshandel (Den Kongelige Grønlandske Handel eller KGH) og den danske statslige mission lagde vægt på, at deres agenter i Grønland skulle have et godt og redeligt forhold til den grønlandske befolkning. Som følge heraf må man forvente, at handelens købmænd og handelsassistenter, såvel som statsmissionens missionærer, i deres officielle indberetninger til deres overordnede i København har underkommunikeret de tilfælde, hvor der opstod konflikter mellem dem og deres grønlandske kunder/menighedsmedlemmer.

Vi indleder med begrebet ‘qallunaat’, der i inuitbefolkningen er blevet brugt til at betegne europæeren, den hvide mand eller danskeren. Magister i religionssociologi og mangeårig lektor på Eskimologi ved Københavns Universitet **Birgitte Sonne** indleder med at spore dette begreb. Hvor kommer det fra, og hvordan blev det begrebet for europæeren? Birgitte Sonne viser, at i Grønland og det meste af arktisk Canada var en slædehund qallunaats, altså europæernes mytiske stamfar. Hunden blev gift med en inuitkvinde, og myten er som sådan en variant af folkloristernes *Dog Husband*, der er en vidt udbredt oprindelsesmyte til vidt forskellige etniske grupper og dyr. F.eks. er mesalliancen i en version fra øen Nunivak i Beringshavet, Alaska, ophav til øens egen befolkning, nuniwarmiut. Men det fælles tema hos inuit er de problemer, som samlivet med slædehunde indebærer: De er kæledyr som små, men farlige som voksne, og de er uundværlige for familiens fremskaffelse af føde, men som rovdyr/jægere ikke sociale væsner, der deler med andre. Sonnes analyser af de forskellige grønlandske versioner af myten foretages i et etnohistorisk forløb, hvor der skelnes mellem ældre og yngre versioner i relation til graden af kolonisering. Karakteriseringen af qallunaats væsen (er de f.eks. rigtige mennesker?) og adfærd tolkes ud fra versionernes symbolbetydninger og de historiske kilders udsagn. På den måde kan man følge en udvikling i handels- og magtrelationer frem til det tidspunkt, hvor qallunaat i de yngste versioner får overtaget, og hvor stort set alle grønlændere er “blandinger” af qallunaat og inuit. Derefter mister myten tilsyneladende sin aktualitet.

Efter denne baggrund går vi tilbage til den tidligste historie, hvor lektor i teologi ved Ilisimatusarfik, Grønlands Universitet, **Flemming A.J. Nielsen** dækker perioden fra middelalderen til Hans Egedes ankomst og ophold. Nogle

meget sparsomt dokumenterede konfrontationer mellem inuit, herunder grønlændere, og europæere har fundet sted siden 1000-tallet. De få eksisterende beretninger om de første 500 til 600 års kulturmøder siger i sagens natur mere om europæernes syn på inuit end om inuits syn på europæerne. Man har handlet med hinanden, men det dominerende indtryk er voldeligt. Grønlænderne frygtede europæerne, og det kan da også dokumenteres, at bortførelser og dermed voldelige overgreb fra europæisk side har fundet sted helt tilbage i 1400-tallet og til langt ind i 1600-tallet. At kristendommen var udryddet i Grønland, var en kendt sag i Europa allerede tidligt i 1500-tallet. På samme tid vidste man også, at grønlænderne så anderledes ud end europæerne, at de talte et helt uforståeligt sprog, og at de ikke havde adgang til jern og tømmer og derfor måtte klare sig med hvalknogler, tænder fra "havmonstre" og sten. Et ønske om at gøre inuit kristne udviklede sig i den europæiske offentlighed efter en omrejsende udstilling af en canadisk inuitkvinde og et barn, som var blevet taget til fange af fiskere på Newfoundlandbankerne, bortført og derefter solgt til hollænderne. Da forsøg på at finde en genvej til Kina og Indien gennem Arktis kom i gang med Martin Frobishers (ca. 1535-1594) og John Davis' (ca. 1550-1605) ekspeditioner sidst i 1500-tallet, øgedes kendskabet til lokalbefolkningen på begge sider af Davisstrædet dramatisk. Tuskhandel blev gennemført under iagttagelse af omhyggelige sikkerhedsforanstaltninger. Der forekom fredelige og venskabelige møder, men også adskillige voldelige sammenstød.

Politisk var der i Europa ingen, der anfægtede, at Grønland hørte til i det dansk-norske imperium, selv om forbindelsen med landet var ophørt tidligt i 1400-tallet. Da det lykkedes at landsætte danske ekspeditioner i 1605-1607, 1636 og 1652-1654, skete det for at genetablere forbindelsen med Grønland og skabe forudsætningerne for at forsyne lokalbefolkningen med livsforbrønde, gøre dem kristne, oplyse dem om deres status som den danske konges undersåtter og derved gøre dem til borgere i imperiet på linje med kongens øvrige undersåtter. Det var med denne hensigt, at adskillige grønlændere blev bortført til Danmark; de skulle oplæres i den kristne tro, lære dansk og "boglige kunster" og sendes tilbage for at gøre gavn i deres eget land efter endt uddannelse. Men først da Hans Egede bosatte sig i Grønland den 3. juli 1721, lykkedes det at genskabe den tabte forbindelse med Grønland for så vidt angår vestkysten. Her blev hele lokalbefolkningen kristnet i løbet af mindre end et århundrede og blev dermed en del af den nordiske kristne enhedskultur. Frygt og skepsis over for europæerne og deres dannelsesprojekt mødte også Hans Egede, men begge dele forsvandt i løbet af de første par år.

Martin Frobisher møder inuitterne. Billede: John White/The British Museum.

Tidligere professor ved Eskimologi på Københavns Universitet og på Ilisimatusarfik, Grønlands Universitet, og senere grundlægger og første rektor for det grønlandske universitet **Robert Petersen** formulerede sig i 1990'erne om kolonialismen. I oktober 1992 deltog Robert Petersen i den 8. Inuit Studies Conference på Laval University i Canada, og her holdt han et oplæg om, hvordan kolonialismen så ud fra en koloniserets, altså hans egen side. Petersen gennemgår forskellige definitioner af kolonialisme og beskriver derefter den danske kolonisering af Grønland frem til 1990'erne. Et interessant fænomen er her blandt andet, at mange af ideerne til modernisering af Grønland, efter at Grønland med Grundloven af 1953 var blevet en del af Danmark, kom fra grønlænderne selv. Men hvor det fra grønlandsk side var oplæg til diskussion, blev disse ideer umiddelbart realiseret af Danmark på en sådan måde, at grønlænderne ikke kunne genkende dem.

Petersen diskuterer problemerne med fødestedskriteriet, som har været en vigtig konfliktfaktor i forholdet mellem grønlændere og danskere, og derefter redegør han for den åndelige eller intellektuelle kolonialisme, der gjorde, at selv indfødte embedsmænd og andre indfødte indoptog de danske synspunkter på Grønland. Men dette medførte også, at mange situationer, der intet havde med det koloniale hierarki at gøre, blev tolket ind i det koloniale herredømmefor-

hold. Effekten af Hjemmestyret i forhold til forskellige danske organisationers anerkendelse af den nye situation og indretning i forhold hertil belyses med især eksempler fra undervisningsområdet. Her kæmpede danske fagforeninger, der repræsenterede de danske ansatte, for en fortsættelse af deres medlemmers hidtidige privilegier, ligesom grupper af danskere fortsat fremturede med en bedreviden, der blev opfattet som og var en fortsættelse af kolonialismen. Det samme og i endnu værre grad gjaldt de miljøorganisationer, der forholdt sig negativt til grønlandske forhold uden at kende noget til dem og på den måde iscenesatte en form for kolonialisme over for små og svage befolkninger. I Petersens øjne repræsenterede miljøorganisationernes kritik af blandt andet grønlændernes sælfangst en kolonialisme, som ikke giver de traditionelle koloniseringer noget efter, og som for længst skulle have været afskaffet.

Til sidst diskuterer Petersen den nye interne kolonialisme, som er den følelse, folk i yderområderne har, når Hjemmestyret i Nuuk gennemfører foranstaltninger, der truer bygdernes eksistens. Robert Petersens artikel afspejler situationen i begyndelsen af 1990'erne, men er på mange måder stadig aktuell.

Spørgsmålet om, hvordan forskere kan finde kilder, som udgør autentiske såkaldt subalterne stemmer fra bunden af fortidige samfund, har været et dominerende tema, ikke mindst inden for forskning i kolonialisme. Dette tager lektor på Saxo-instituttet, historikeren **Søren Rud** op i en artikel, som behandler forskellige spørgsmål, der er fremkommet under dette forskningsarbejde, og som ser på dem i en grønlandsk kontekst. Kapitlet introducerer til de grundlæggende træk fra koloniforskningens afdækning af, at magten og retten til at fremstille, udstille og repræsentere de koloniserede ofte, næsten eksklusivt, har tilhørt den koloniserende part. En konsekvens heraf har været, at de koloniserede folk i akademiske arbejder ofte har været henvist til en meget passiv rolle. Det ønsker Søren Rud at gøre op med, og i hans artikel bruges grønlænderen Peter Gundels (1895-1931) skriftlige efterladenskaber til at vise, hvordan der blandt de koloniserede, in casu blandt de af Danmark koloniserede grønlændere, fandtes stemmer, som aktivt og højlydt tilkendegav deres kritiske syn på de danske kolonisatorer.

Dette følges op af lektor ved Institut for tværkulturelle og regionale studier ved Københavns Universitet **Kirsten Thisted**, der med denne artikel gør et første forsøg på at anlægge et affekt- eller emotionsteoretisk perspektiv på grønlandsk litteratur. Artiklen analyserer Pavia Petersens (1904-1943) roman *Niuertorutsip pania – Udstedsbestyrerens datter* udgivet posthumt i 1944. Romanen er således skrevet netop i den historiske periode, som grønlænderne i dag forsøger at få indsigt i og forsone sig med: åbningen af den hidtil lukkede koloni

og omstillingen til det moderne i tiden omkring Anden Verdenskrig. Romanen beskæftiger sig indgående med danskernes rolle i Grønland og fremskriver en national heltinde med rødder i begge kulturer. Samtidig leverer romanen en analyse af tidens asymmetriske magtrelationer mellem danskere og grønlændere, ligesom den skildrer de økonomiske, sociale og emotionelle virkninger af grønlændernes institutionaliserede underlegenhed. Artiklen argumenterer for nødvendigheden af at se klasse og etnicitet i et intersektionalitets-perspektiv, det vil sige som forskellige, men interagerende aspekter i en magtdynamik. Det er nok muligt, at statens undersætter var undertrykt både i Grønland og i Danmark, som det påpeges af tilhængere af fortællingen om Danmarks ikke-koloniale relationer med Grønland. Betingelserne for denne undertrykkelse var imidlertid forskellige, ikke mindst fordi etnicitet på det tidspunkt var indskrevet i en hierarkiserende, racial diskurs. Pavia Petersens tekst afdækker, hvordan dette har været oplevet og forsøgt forhandlet i en grønlandsk sammenhæng.

Den samme afgørende periode for fremvæksten af en grønlandsk selvbevidsthed behandler historikeren og tidligere adjunkt ved Ilisimatusarfik, Grønlands Universitet, og nuværende medredaktør af tidsskriftet *Critique* **Jens Lei Wendel-Hansen**. Wendel-Hansen indleder med en konstatering af, at i begyndelsen af 1900-tallet var en stadig mere selvbevidst grønlandsk nation konfronteret med en række udfordringer, hvis man som folk ønskede at spille en rolle på lige fod med andre af verdens folkeslag. Skulle monopollet fjernes og Grønland åbnes, så grønlænderne kom i direkte kontakt med resten af verden, måtte forudsætningerne tilvejebringes for, at Grønland ikke blev rendt over ende: Grønland måtte moderniseres. De dominerende stemmer i den modernistiske bevægelse, som f.eks. Gerhardt Egede (1892-1969) og Augo Lynge (1899-1959), talte for en omlægning fra det traditionelle bygdebaserede fangererhverv til fåreavl og fiskeri, intensiveringen af danskundervisningen og i sidste instans et tættere bånd til Danmark, som mundede ud i integrationen i Danmark i 1953. Denne politik var et grønlandsk opgør med den danske regerings hidtidige politik om at opretholde den grønlandske egenart i dens traditionelle former. Denne artikel analyserer de ønsker om et tættere forhold til Danmark, som fra modernisterne kom til udtryk i diskussionerne om moderniseringen, sprogsagen og i sidste ende om den nationale identitet. Den konkluderer, at skønt en modernist som Gerhardt Egede synes at ønske en tættere tilknytning som et middel til modernisering, så udtrykker størstedelen af de mest markante skikkelser, f.eks. Augo Lynge og Frederik Nielsen (1905-1991), ønsket om en stadig tættere tilknytning, der også bør få følger for den nationale identitet – blandt andet baseret på det synspunkt, at grøn-

lænderne var et grønlandsk-dansk blandingsfolk og dermed også havde både familiær og kulturel rod i det koloniale moderland.

Grønlandsk nationalfølelse og selvstændighedstrang går tilsyneladende side om side med stærke og varme følelser for det danske kongehus hos mange grønlandere i dag. Lektor ved Afd. for Eskimologi og Arktiske Studier ved Københavns Universitet **Søren Thuesen** afdækker i sin artikel relationerne mellem grønlandere og kongehuset fra den tidlige kolonitid til i dag, det vil sige i en periode, hvor den grønlandske befolknings status ændredes fra koloniale undersåtter til statsborgere, og hvor monarkens status ligeledes ændredes fra enevældig til konstitutionel regent med indskrænket magt. Artiklen søger desuden at spore tilblivelsen af kongetro undersåtter eller borgere i Grønland over dette lange tidsforløb ved at fremdrage og fortolke en række eksempler på grønlanderes følelser og reaktioner på mødet med monarken og de ceremonier, der har været forbundet med forholdet til kongehuset. Endelig undersøger og diskuterer artiklen opfattelser og betydning af den royale relation i spektret fra den fjerne, symbolske magtrelation til den nære, næsten familiære relation. Undersøgelsen er kronologisk opbygget, men fremstilles i tre hovedafsnit: Kongens tilstedeværelse på afstand, Kongehusets besøg i Grønland – mødet, festen og gaven samt Tale og magt – kongelige nytårshilsener til det grønlandske folk. Det konkluderes overordnet, at der i løbet af de 300 års relation ikke har været tydelige konflikter mellem monarken og de grønlandske undersåtter, mens der i kolonitiden og især i afkoloniseringsfasen har været mange konflikter med det danske styre af Grønland og med den danske stat. Kongehuset er blevet stadig mere synligt og nærværende for den grønlandske befolkning i en sådan grad, at det giver mening at tale om udviklingen af følelsesmæssige næsten-familiære bånd. Især den siddende monark har via sin diskursive magt og involvering i særlige grønlandske mærkesager spillet en aktiv rolle i forhold til opretholdelsen af relationen mellem det selvstyrende Grønland og Danmark.

Hverdagen i det grønlandske kolonisamfund i 1700- og 1800-tallet bød på en række hverdagsagtige situationer, hvor der kunne opstå konflikter mellem den grønlandske befolkning og de danske repræsentanter for kolonimyndighederne i København. I sin artikel fokuserer tidligere lektor og rektor ved Ilisimatusarfik og nuværende emeritus ved Grønlands Universitet og Aarhus Universitet **Ole Marquardt** på nogle af de potentielt konfliktskabende situationer, der knyttede sig til det økonomiske samkvem mellem de to parter. Dels beskriver han, hvordan de grønlandske fangere undertiden blev udsat for decideret bedrageriske opmålingsmetoder, når mængden af deres indhandlede spæk skulle fastsættes af kolonihandelens danske købmænd og handelsassisten-

ter. Dels beskriver han, hvordan fangerne ved andre lejligheder af de danske handelsfolk fik deres indhandlingsvarer opmålt, kvalitetsvurderet og prissat efter det, der i kolonijargonen kaldtes 'stift mål'. Endelig omtales det, hvordan den store forskel på, hvad KGH gav fangerne i betaling for deres indhandlingsprodukter, og hvad disse produkter kunne sælges for i København, kunne virke provokerende på disse fangere.

Lige siden Christopher Columbus (1451-1506) i 1492 fandt Amerika, har europæerne taget indfødte folk med hjem som bevis på deres opdagelser. Disse indfødte blev udstillet offentligt og indgik i adelsfolks samlinger. Somme tider var der så mange fra et bestemt kontinent, at man kunne lave store udstillinger med dyr, mennesker og landskaber til kongens ære, mens det i andre tilfælde var enlige indfødte, som blev vist frem på markedspladser af omrejsende gøglere eller i cirkus. I mangel på indfødte kunne man også snyde med at klæde europæere ud, men dette blev i slutningen af det 19. århundrede forhindret i den mere seriøse del af dette marked ved, at antropologer udstedte garantibeviser på de indfødtes ægthed, før de blev vist frem. Docent emeritus ved Afdeling for Antropologi ved Aarhus Universitet **Ole Høiris** beskriver de situationer, hvor det var grønlændere, der på den måde kom til Europa. Længe var det i den danske sammenhæng mest for at oplære dem til missionsarbejde, men det kom der i starten ikke meget ud af, da mange grønlændere døde under opholdet i Danmark eller på vej hjem. Bedst kendt er Pôq (ca. 1700-1729) og Qiperoq (død 1725), hvor Pôq har efterladt sig en beretning, ligesom Ludvig Holberg (1684-1754) brugte de to i sine epistler og andre steder. Poul Egede (1708-1789) formidler Poul Grønlænders (1720-1765) oplevelser, og gennem disse grønlændere formulerer danskere kritiske overvejelser over forholdene i Danmark som disse grønlænderes forundring.

I sidste halvdel af 1800-tallet professionaliseredes fremvisningen af vilde folk i Europa og USA, og blandt nogle af de første, der vises frem, er eskimoer med kajak og våben. En af de største til at arrangere dette var den tyske dy-reimportør, Carl Hagenbeck (1844-1913), der efter at have haft succes med samer engagerede en ung nordmand, Johan Adrian Jacobsen (1853-1947), der i Jakobshavn fik overtalt seks grønlændere til at tage med til Europa og til Hagenbecks zoologiske have i Hamburg. Det var en kæmpe succes, så det blev til en tur rundt i Europa og et møde med den tyske kejser, og alle grønlænderne kom hjem med penge på lommen. Værre gik det for en gruppe fra Labrador, der kort tid efter skulle følge successen op, idet alle døde af kopper. Den samme skæbne overgik en gruppe eskimoer fra Nordgrønland, som Robert Peary (1856-1920), som længe kunne bilde verden ind, at han var første mand

på Nordpolen, havde taget med til New York. Kun en ung mand, Uisåkavsak, og en dreng overlevede, og drengen Minik (1890-1918) kom efter mange år og genvordigheder tilbage til Grønland, for at vende tilbage til USA og dø der. Uisåkavsak fik også problemer, for da han kom hjem efter ca. et år i New York, var der ingen, der troede på hans historier, og han blev næsten udelukket fra de andre og endte med at blive dræbt af sine stammefrænder på grund af sit illegale røveri af andres koner.

Artiklen afsluttes med nogle overvejelser over forholdet mellem kulturmøder i fortid og nutid samt forholdet mellem den forhåndsviden, disse kulturer skal leve op til, og deres autenticitet.

Lektor ved Institut for Kultur og Globale Studier ved Aalborg Universitet **Ulrik Pram Gad** diskuterer forholdet mellem sprog og identitet. Grønlandsk identitet er tæt knyttet til det grønlandske sprog. Men samtidig har sprogpolitikken siden den formelle afslutning på kolonitiden givet anledning til både kontroverser og splittelse i den grønlandske offentlige debat. I den forbindelse har det danske sprog på den ene side været udpeget som en trussel mod det grønlandske. På den anden side har dansk sprog været italesat som et nærmest uomgængeligt redskab for udviklingen og moderniseringen af Grønland. Men hvori består truslen helt præcist? Og hvad er det for perspektiver, dansk sprog åbner? En nærlæsning af sprogdebatten under hjemmestyret viser, at kontroverserne om sproget afspejler uenigheder dels om den grønlandske nations karakter (etnisk eller medborgerlig?), dels om hvordan elementer af tradition og modernisering skal prioriteres i realiseringen af det grønlandske nationale projekt. Men samtidig aftegnes en række enigheder om uomgængelige elementer i et fremtidigt selvstændigt, demokratisk Velfærdsgrønland. De intensiverede diskussioner under selvstyret om et skift til engelsk som første fremmedsprog udgør et forsøg på at undslippe de dilemmaer, som udspringer af det dobbelte forhold til dansk sprog. Artiklen analyserer sprogdebatten, som den udspillede sig i Inatsisartut og de grønlandske aviser i 2002 og 2016.

Adjunkt ved Afdeling for Antropologi, Aarhus Universitet, **Pelle Tejsner** belyser nogle af de kulturelle forskelle, der gør sig gældende i diskussionen af grønlænderes syn på, samt opfattelser af, danskere og danskheden i det grønlandske samfund i dag. Tejsner tager udgangspunkt i de overordnede historiske udviklinger, herunder de store moderniserings- og reformprojekter G50 og G60. Han inddrager de deraf udsprungne (omend utilsigtede) forskelle i løn- og koncentrationspolitikker, som ofte har ligget til grund for samt præget udbredte grønlandske holdninger til danskerne, her især med biologernes tilstedeværelse i de grønlandske lokalsamfund som eksempel. Dernæst tager

Kejser Wilhelm II (1859-1941) på besøg hos en gruppe etiopiere i Hamburg i 1909. Wikimedia Commons.

Tejsner fat på de overordnede forskelle og ligheder, han har registreret under sit feltarbejde omkring fangst og fiskeri i samarbejde med lokale fiskere i Diskobugten. Det interessante er, at disse ligheder og forskelle samtidig skiller sig væsentligt ud fra mere gængse vestlige måder for holdningsdannelse i kraft af en fortsat praktiseret, mere personspecifik holdningspraksis. Det betyder, at når meninger brydes, er det også langt hen personer, der brydes. Der argumenteres for, at denne praksis på sin vis kan læses både som et levn fra en anden tidsalder, men også som en form for individuel personanskuelse, der særligt gør sig gældende blandt inuitsamfundene, hvor den personlige autonomi og individets ukrænkelighed på sin vis fortsat spiller en rolle og således skaber rammerne for, hvorledes man bør færdes blandt og kommunikere med sine medmennesker.

Filmantropologen **Louise Hollerup** beskriver sit filmiske eksperiment, filmen *Kikkut Qallunaajuppaa? – Hvem er danskerne?* Som et politiseret modbillede forholder filmen sig kritisk til en nationalromantisk tradition i dansk dokumentarfilm, en tradition, der afbilder grønlandsk kultur som en eksotisk, lukket enhed. I Hollerups film byttes der om på blikretningen mellem den historisk koloniserende, danskeren, og den historisk koloniserede, grønlænderen, ved at lade nogle grønlændere, som bor i Danmark, undersøge, hvem

danskerne er. Dette sker ved, at de udstyres med et filmapparat og foretager nogle optagelser af noget dansk eller af interview med danskere, hvorefter de samles og diskuterer det i et fælles forum. Derved fremstår kultur som et sammensat fænomen, der bestemmes af relationen mellem de to parter, og dermed ikke som en eller anden essens i de enkelte mennesker. Det foreslås i filmen, at retten til at definere den Anden afspejler en underliggende strukturel magtposition, og ved at lade den strukturelt svage indtage udsigerpositionen bliver de etiske udfordringer ved denne repræsentationspraksis synliggjort. Artiklen afsluttes med en perspektivering til andre værker, som befinder sig i rummet mellem det danske og det grønlandske.

Antropolog **Bo Wagner Sørensen** og eskimolog, ph.d. **Søren Forchhammers** artikel, *Den næsten altid nærværende danskhed*, har fokus på kontrasten mellem grønlandsk og dansk, som så ofte kommer til udtryk i det grønlandske samfund og den grønlandske selvforståelse. Artiklen belyser spørgsmålet: Hvordan taler og skriver grønlændere om danskhed, i hvilke sammenhænge og hvorfor? Dette spørgsmål undersøges på baggrund af et empirisk materiale, der er en blanding af udvalgt grønlandslitteratur – primært livshistorier, som strækker sig over perioden 1950-2009 – suppleret med anden relevant empiri og eget interviewmateriale. Artiklen inddrager antropologisk teori om kultur og identitet med særlig fokus på identitetspolitik og begreber som radikal anderledeshed og 'kulturel anden'. Som grønlænderens 'kulturelle anden' har danskeren spillet en væsentlig rolle for grønlænderes selvopfattelse og syn på samfundsudviklingen. Perioden før hjemmestyret var karakteriseret ved et forsøg på at finde sig til rette som grønlænder og dansk statsborger og forsøg på at 'forene de to kulturer i sig selv'. Perioden omkring hjemmestyret var derimod baseret på en ide om radikal anderledeshed. Perioden med selvstyre er i store træk en fortsættelse af hjemmestyrets kontrasttænkning, men der er muligvis også tale om en øget polarisering mellem kulturfundamentalister i den ene ende af skalaen og etniske anomalier i den anden. Nogle er fortsat på jagt efter deres 'indre grønlænder', mens andre har forliget sig med deres 'indre dansker'.

Adjunkt ved Institut for Kultur, Sprog og Historie ved Ilisimatusarfik, Grønlands Universitet, **Rosannuaq Rossen** diskuterer den grønlandske diaspora med særlig fokus på grønlandske designere, der bor i Danmark. Det er nemlig ikke alle grønlandske designere, der lever i Grønland, men deres produkter repræsenterer alligevel på forskellig vis ideer i og om den arktiske kultur. Grønlandske designere forstås her som designere, der giver udtryk for et nært forhold til Grønland på den ene eller den anden måde. De henter